

Kadınlarda Ahilik Bilgi Durumu ve Anne-Çocuk Denklemine Ahilik Yansımaları

Akhism Knowledge Status in Women and the Reflections of Akhism in the Mother-Child Equation

Halime AYDEMİR¹, Muhammed KÖSTEKÇİ², Fatma ERGÜN²

Öz

Bu çalışmanın amacı, kadınlarda Ahilik bilgi durumu ve anne çocuk denkleminde ahilik yansımalarının incelenmesidir. Kesitsel tarama niteliğinde bu çalışmanın örneklemini Kırşehir ilinde yaşayan en az bir çocuğu olan 396 anne oluşturmuştur. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ve dört bölümden oluşan veri toplama formu kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde tanımlayıcı ve betimsel istatistiksel metotlar kullanılmıştır. Çalışma bulgularına göre kadınların %34.3'ünün üniversite mezunu, % 40.4'ünün herhangi bir işte çalıştığı ve %16.9'unun ise eğitim sektöründe çalıştığı bulunmuştur. Araştırmaya katılan toplam 396 kadının 358'i Ahilik kavramını duyduğunu, 348'si Ahilikte kültürel değerlerin ve 331'i İslami değerlerin var olduğunu bildirmiştir. Ayrıca kadınların 141'i Bacıyan-ı Rum Teşkilatı'nı duyduğunu, 265'i Ahiliğin dünya görüşü ile uyumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Toplam 294 kadın ise Ahiliğin eğitim olarak uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırma sonucuna göre Kırşehir ilinde yaşayan kadınların çoğunluğunun Ahilik ve Ahilik ile ilgili değerler hakkında bilgi sahibi oldukları sonucuna varıldı. Bu çalışmayla genç yaşta annelerde anne-çocuk ilişkilerinde Ahilik etkisinin daha fazla görüldüğü belirlendi. Ayrıca anne çocuk ahilik ilişkisi soruları ile ilgili yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda 5 sorudan oluşan tek faktörlü Anne Çocuk Ahilik İlişkisi Ölçeği elde edilmiştir. Geçerlilik ve güvenilirlik analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek boyutlu geçerli ve güvenilirliği sağladığı ve bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Anne, Çocuk, Bilgi Düzeyi, Bacıyan-ı Rum, Kırşehir

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the knowledge of Akhism among women and the reflection of Akhism in the mother-child equation. The sample of this cross-sectional survey study consisted of 396 mothers with at least one child living in Kırşehir province. A four-section data collection form developed by the researchers was used. Descriptive and descriptive statistical methods were used in the statistical analysis of the data. According to the results of the study, 34.3% of the women were university graduates, 40.4% were employed in any occupation and 16.9% were employed in the education sector. Of the 396 women who participated in the study, 358 reported that they had heard of the concept of Ahi, 348 reported that there were cultural values in Ahi and 331 reported that there were Islamic values in Ahi. In addition, 141 of the women said that they had heard of the Bacıyan-ı Rum Organization and 265 of them said that Akhism was compatible with their world view. A total of 294 women said that Akhism should be introduced as an education. According to the results of the research, it was found that the majority of women living in Kırşehir province have knowledge about Akhism and values related to Akhism. It was concluded that the influence of Ahi on mother-child relationships was more evident among young mothers. In addition, as a result of the validity and reliability studies of the mother-child relationship questions, a single-factor Mother-Child Relationship Scale consisting of 5 questions was obtained. According to the results of the validity and reliability analysis, the scale was found to be unidimensional.

Keywords: Akhism, Mother, Child, Level of Knowledge, Bacıyan-ı Rum, Kırşehir

¹ Corresponding Author: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, halimeaydemir99@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2548-004X

² Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, muhammed.kostekci@ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4331-4398

³ Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, fatma.ergun@ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5587-1581

GİRİŞ:

Ahilik Teşkilatı, Selçuklu ve Osmanlı devleti içerisindeki teşkilatlanmış en büyük toplumsal kuruluştur (Tatlıoğlu, 2012). Ahi Evran, Konya, Kayseri, Kırşehir, Denizli gibi illerde Ahilik ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Daha sonra çalışmalarını en rahat şekilde yürütebileceği ve tüm coğrafyaya hitap edebileceğini düşündüğü Kırşehir ilinde teşkilatını kurmuştur (Kırşehir Valiliği, 2024). Bu teşkilatın tüm birimleri Kırşehir ilinde bulunan ve başında Ahi Evran'ın bulunduğu merkezi birime bağlıydı (Tatlıoğlu, 2012). Ahilik teşkilatında Osmanlı ve Selçuklu coğrafyası içerisindeki tüm esnaflar "İcâzetnâme" belgesini Ahilik Teşkilatının merkezi olan Kırşehir'den almışlardır. Ahilik kültürü ve medeniyeti; yüz yıllar boyunca toplumun düzenlenmesi, şekillenmesi, kültürün aktarılmasında etkili olmuştur (Çoban, 2018: 88). Bununla birlikte üretim, savaş, eğitim, dini ve tasavvufi alanlara da etkisi olan önemli bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır (Çağatay, 1974). Bu kurumun toplum üzerinde bu denli etkili olmasında kadınların önemli bir role sahip olduğu yadsınamaz bir gerçektir. 13. yüzyılda ortaya çıkan Ahilik Teşkilatı'nın eğitim, ekonomik, sosyal, kültürel ve dini gibi toplumda ihtiyaç duyulan konularda çalışmalar yaptığı bilinmektedir (Yeşil ve Kart 2019; Kart ve Çalışkan, 2019). Yapılan bu çalışmalarla toplumsal kalkınma, Türk kültürünün ve İslami değerlerin yayılması ve korunması amaçlanmıştır (Bakır, 2014: 406; Köken ve Büken; 2017: 114; Yeşil ve Kart, 2018; Yeşil vd. 2020).

Türk kültüründe önemli bir yeri olan kadınlar toplumunda çok etkili bir faktör olarak görülmektedir (Şemşek, 2020:195). Kadınlara verilen bu değer sonucunda onların sosyal hayatta da saygınlık ve farklı statü kazanmaları sağlanmaktadır (Döğüş, 2015: 131). Anadolu gelenekleri pek çok farklı sistemde olduğu gibi ahilik sistemi içerisinde de kendini göstermektedir. Ahilik toplantılarında kadınların ve erkeklerin aynı mecliste buldukları ve kadınların da mecliste söz hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Ayrıca sohbet ve zikir meclislerinde de birlikte yer aldıkları görülmektedir (Özlük, 2019: 62; Döğüş, 2015: 145).

Ahilik kültürü ve medeniyeti içerisinde "Bacıân-ı Rum" teşkilatı bulunmaktadır (Özlük, 2019:61; Temizer, 2022:54). Bacıân-ı Rum, Ahi Evran Veli'nin eşi Fatma Bacı tarafından kurulmuş bir teşkilattır. Bu teşkilat Ahiliğin kadın kolları olarak faaliyet göstermektedir (Barkan, 1942:302; Bayram, 1994: 56 akt: Döğüş, 2015). Teşkilat mensubu kadınlar toplumun ekonomik kalkınmasına ve gelişmesine yardımcı olmakla birlikte, ahlaki ve dini gelişimini de desteklemektedir (Koca, 1998: akt. Temizer, 2022: 54; Köken ve Büken; 2017: 114). Bu teşkilatın ahilik teşkilatı ile neredeyse eş değer şekilde çalışan bir yapısı bulunmaktadır. Bacıân-ı Rum Teşkilatı, Ahilik Teşkilatı gibi toplumsal değerleri ve toplumu ön planda tutan dönemin ahi beyleri ve Ahilik Teşkilatı'nda bulunan erkekler tarafından desteklenen bir kurumdur (Köken ve Büken; 2017: 114). Bu durum ahilik yapısı içerisinde kadın erkek ayrımı yapılmadan organize şeklinde çalışıldığını göstermektedir. İbn Batuta, eserinde kadınların erkeklerden daha fazla değer gördüğünü, kadın ve erkeklerin aynı ortamda sosyal ve ekonomik yönden ayrışmadan yer aldıklarını belirtmiştir (Akt: Döğüş, 2015: 134).

Bacıân-ı Rum Teşkilatı, Bektaşilik anlayışından gelen erkeklerde "eline, beline, diline sahip ol" anlayışını, eş değer şekilde kadınlar için "eşine, aşına, işine sahip ol" şeklinde düzenlemişlerdir. Böylelikle kadınlar için özel bir alan ve anlayış geliştirmişlerdir. Bektaşi anlayışından gelen "Bir elmanın yarısı erkek ise diğer yarısı da kadındır" anlayışı ile çalışmalar yürütmüşlerdir (Döğüş, 2015:147; Köken ve Büken, 2017: 117).

Bayram (1994)'e göre Bacıân-ı Rum Teşkilatı'nın Ahilik Teşkilatı'na benzer özellikleri bulunan ve genç kızlar arasında uygulanan bir kuruluş olduğu ifade edilmiştir (Akt: Döğüş, 2015: 144). Bu teşkilatta, teşkilat mensuplarına ve gençlere dini ve tasavvufi eğitimler verilmektedir (Döğüş, 2015:145; Özlük, 2019: 61). Belli amaçlar doğrultusunda kadınlara ve genç kızlara yönelik verilen eğitimlerle dini ve milli değerlerle bütünleşmiş bir yapıya ulaşılması hedeflenmiştir (Döğüş, 2015: 144). Genç kızlara eğitim

verilmesindeki amaçlardan biri, aynı toplum içerisinde bulunan gayrimüslim bireylere örnek olmalarını ve İslam dinini anlatmalarını sağlamaktır (Döğüş, 2015: 145).

Bacıyân-ı Rum Teşkilatı kadınların iş ve sanat alanlarına yönelmelerini ve gelişmelerini sağlamıştır. Teşkilat mensupları, yaşadıkları toplumdaki ihtiyaçları esas alarak çalışmalar yapmışlardır. Aynı zamanda ekonomik, siyasi, kültürel ve dini alanlarda çalışmalara da katılmışlardır. Ahi kadınlar çalışmalarında usta-çırak ilişkisiyle geleneklerini sürdürmüşlerdir (Döğüş, 2015: 146). Buradan da anlaşılacağı üzere teşkilattaki kadınlar, kaliteli, aslını bozmadan meslekte devamlılık sağlamışlardır. Böylece hem ekonomik katkı sağlamış hem de mesleki faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

Anadolu'ya yerleşmeye başlayan Türkler'in, yerleşik hayata geçişlerinde en büyük gereksinimleri üretim gücüne katılmalarıydı (Durak ve Yücel, 2010: 153; Temizer, 2022: 54). Bu ihtiyaçların giderilmesi ve kalıcılığın sağlanabilmesi için kadın ve erkek ayrımı yapılmaksızın bireylere eğitimler verilirdi. Verilen eğitimlerdeki amaç; niteliklerinin artırılması, sanatsal becerilerin kazandırılması, sosyal ve ticari gelişmelerinin desteklenmesiydi. Bu eğitimler de Ahilik ve Bacıyân-ı Rum Teşkilatı aktif rol alarak faaliyetler düzenlemişlerdir (Köken ve Büken; 2017: 117; Bayram, 2008: 62-63). Anadolu'nun yurt edinilmesi ve burada İslamiyet'in yayılmasında etkili olan bu faaliyetlerde kadınlara ait vakıf, tekke ve zaviyelerin aktif olduğu ifade edilmiştir (Temizer, 2022: 54; Barkan, 1942: 302; Döğüş, 2015: 142; Şemşek, 2020:198).

Ahilik Teşkilatı ile Bacıyân-ı Rum Teşkilatı benzer fonksiyonel alanlara sahiptirler (Abay Alyüz, 2022: 44). Bu bağlamda Bacıyân-ı Rum Teşkilatı'nın çocuk yetiştirmede kullandıkları yöntemlerin genel olarak teşkilatın temel fonksiyonları (ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel, dini-tasavvufi) ile bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür.

Bacıyân-ı Rum Teşkilatı'nın çocuk yetiştirme yöntemleri ile ilgili net bir bilgi ve kaynak bulunmamaktadır. Ancak bu teşkilatın temel fonksiyonlarına ve prensiplerine bakıldığında Ahilik Teşkilatı'nda bulunan usta-çırak eğitim modelinin bu teşkilatta kullanıldığını söyleyebiliriz. Ahilik ve Bacıyân-ı Rum Teşkilatı'nın temel aldığı bu eğitim modeliyle (Döğüş, 2015: 146) kadınların çocuk yetiştirirken gözlem yapma, yaparak ve yaşayarak öğrenme, sözlü ve uygulamalı örnekler üzerinden öğrendiklerini aktarma yöntemlerini kullandıkları söylenebilir.

Bacıyân-ı Rum Teşkilatı'nın bir diğer temel fonksiyonu dini ve tasavvufi konulardaki vermiş oldukları eğitimlerdir (Acar, 2009: 58-60). Ahilik Teşkilatı'nın dini ve tasavvufi fonksiyon kapsamında yapmış oldukları çalışmalar, bu teşkilat tarafından çocuk yetiştirmede kullanılmıştır. Bacıyân-ı Rum Teşkilatı, teşkilatta olan kadınlara, gençlere ve çocuklara dini ve tasavvufi eğitim hizmeti sunarak çocuk yetiştirmedeki sorumluluklarını yerine getirmişlerdir.

Bacıyân-ı Rum Teşkilatı'nın hem teşkilat mensuplarına hem de çocuk yetiştirmede kullandıkları temel yöntemler arasında sosyal, ekonomik ve askeri fonksiyonlarla ilgili eğitimler de yer almaktadır. Bu kapsamda hayır hasenat, misafir ağırlama, kadınlara iş bulma, örücülük, dokumacılık, ticari ve sanatsal çalışmalarla (Abay Alyüz, 2022: 44-45) çocuklara farklı alanlarda eğitimler de verilmiştir.

Ahilik kültürünün gelecek nesillere aktarılmasının önemi günümüz koşullarında daha fazla ön plana çıkmıştır. Bu kültürün aktarılmasında ve çocukların eğitilmesinde en önemli faktör annelik makamıdır. Annelerin çocuklarına kültürel öğeleri aktarırken ve çocuk yetiştirme süreçlerinde ahilik kültürünü ne düzeyde bildiği ve ne düzeyde aktarıma etkili olduğunun belirlenmesi önem arz etmektedir. Günümüz kadınlarının ahilik kültürüne ne düzeyde hâkim olduklarının ve anne-çocuk denkleminde ahiliğin ne düzeyde etkili olduğunun belirlenmesi çocuk yetiştirme sisteminde önemli bir rol oynar. Bundan dolayı ahilik prensipleri ve yaşam felsefesinde toplumda kadınlar ve çocuk yetiştirme konusu önemli bir yer edinmiştir. Bu çalışmada ahilik değerlerinin yaşatılarak günümüze kadar aktarılmasında rol oynayan

Kırşehir ili özelinde kadınlarda ahilik bilgi durumu ve çocuk yetiştirmeye yansımalarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

1. Yöntem:

Bu çalışmada, kadınlarda ahilik bilgi durumunun ve anne-çocuk denkleminde ahilikle ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Kırşehir ilinde 01.11.2023-08.12.2023 arasında yapılmıştır. Araştırma kesitsel tarama çalışmasıdır.

1.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kırşehir ilinde bulunan en az bir çocuğu olan 18 yaş ve üzeri kadınlar oluşturmuştur. Evren bilinmediğinden dolayı evreni bilinmeyen örnekleme hesaplamasında üst limit kullanılarak 385 örneklem sayısı hesaplanmıştır (Bartlett vd., 2001 :48). Veri kaybı olma ihtimali göz önünde bulundurularak örneklem için 396 kadın araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma rastgele örnekleme yöntemi ile yapılmıştır. Araştırma öncesi Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından 2023/09/12 karar no'lu etik kurul izni alınmıştır.

Araştırmaya, çalışmaya katılmak için T.C. vatandaşı, 18 yaş ve üzeri, en az bir çocuk sahibi ve gönüllü olan kadınlar dâhil edilmiştir. Kadınlara araştırmanın amacı ve içeriği açıklanarak araştırma verileri yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır.

1.2. Veri Toplama Araçları

1.2.1. Veri Toplama Formu

Veri Toplama Formu, sosyo-demografik özellikler, ahilik bilgi durumu, ahilik kişilik özellik ilişkisi, anne-çocuk ahilik ilişkisi olmak üzere dört bölüm ve 27 sorudan oluşmaktadır. Veri toplama formunun kapsam/yapı geçerliği için Lawshe tekniği kullanılmıştır. Lawshe tekniğinde en az 5 en fazla 40 uzman görüşüne başvurulmaktadır (Ayre ve Scally, 2014; Lawshe, 1975). Buna göre; veri toplama formu için Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nde görev yapan öğretim elemanlarından 12 uzman görüşüne başvurulmuştur. Alan uzmanları; daha önce ahilik dersi yürüten ve halen yürütmekte olan 12 öğretim elemanından oluşmaktadır. Uzmanlardan veri toplama formundaki maddelerin anlaşılabilirlik düzeyini belirlemeleri istenmiştir. Bunun için uzmanlar her bir maddeyi "Uygun", "Uygun Ancak Düzeltilmeli", "Çıkartılmalı" şeklinde derecelendirdiler. Düzeltilmeli seçeneğini işaretleyen uzmanlardan "Cevabınız düzeltilmeli ise ne şekilde olması gerektiği ile ilgili öneriniz nedir?"; çıkartılmalı seçeneğini işaretleyenlerden ise "Cevabınız çıkartılmalı ise neden?" şeklinde her bir madde için öneride bulunmaları istenmiştir. Elde edilen uzman görüşleri arasındaki uyum/uyumsuzluk, veri toplama formundaki maddelerin anlaşılabilirliğinin analiz edilmesinde kapsam/yapı geçerliği için kullanılmaktadır. Bu aşamada veri toplama formunda yer alan her bir maddeye ilişkin uzmanların görüşleri toplanarak Kapsam Geçerlik Oranı (KGO) tespit edilmiştir.

$$KGO = \frac{N_G}{N/2} - 1$$

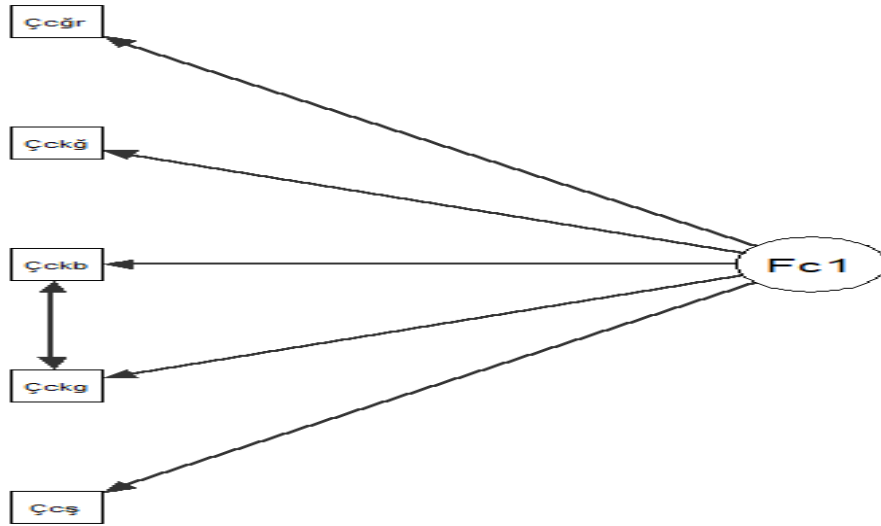
KGO; "herhangi bir maddeye ilişkin "Yararlı" görüşünü belirten uzman sayılarının "(G)" "maddeye ilişkin görüş belirten toplam uzman sayısının yarısına (N/2)" oranından 1 rakamı çıkarılarak ifade edilmektedir. Yukarıdaki formüle göre; uzmanların yarısı maddeye "Yararlı" görüş bildirmişse KGO=0, yarısından fazlası "Yararlı" görüş bildirmişse KGO>0, yarısından fazlası "Gereksiz" görüş bildirmişse KGO<0 olacaktır. KGO=0 ya da KGO<0 olması halinde ilgili madde çıkartılır (Lawshe, 1975). Bu araştırmada alınan uzman görüşlerine göre veri toplama formunun her bir maddesinde KGO>0

olduğundan formdan herhangi bir madde çıkarılmamıştır. Buna göre 27 maddenin tamamının uygun olduğuna karar verilmiştir.

Uzman sayısına ilişkin KGO'ların minimum/kritik değerleri (KGÖ) aynı zamanda maddenin istatistiksel anlamlılığını vermektedir. Veri toplama formuna ilişkin Kapsam Geçerlik İndeksi (KGI) belirlenmiştir. KGI değerini belirlemek için maddelerden $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı olanların toplam KGO değerleri madde sayısına bölünmüştür. Buna göre; araştırmada kullanılan veri toplama formunun madde sayısı 27, veri toplama formunun ΣKGO değeri 22,15'tir. Veri toplama formunun $KGI=22,15/27=0,82$ 'dir. Ayre ve Scally (2014)'nin ortaya koyduğu kritik değerler baz alınarak değerlendirme yapıldığında $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde 12 uzman için KGÖ değeri 0,667'dir. Veri toplama formundan elde edilen KGI değeri 12 uzman için belirlenen KGÖ değerinden büyük olduğu için formun kapsam geçerliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Araştırmada kullanılacak olan veri toplama formunda yer alan 27 maddenin anlaşılabilir ve kapsam yönünden geçerli olduğu sonucuna varılmıştır (Ayre ve Scally, 2014).

Ayrıca anket formunun dördüncü bölümünü oluşturan ve beş soruluk Anne-Çocuk Ahilik İlişkisi Ölçeği (AÇAIÖ)'nin geçerlilik ve güvenirlik analizi yapılmıştır. Bu amaçla 396 kadından elde edilen verilerin Açıklayıcı faktör analizine uygun olup olmadığının belirlenmesi için Barlett ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayıları kontrol edilmiştir. Barlett test sonucuna göre anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). KMO katsayısı (.87) tespit edilmiş ve kabul edilebilir değer üzerindedir (Kalaycı, 2016). Elde edilen sonuçlara göre faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir. Geliştirilen ölçeğin tek boyutlu olduğu ve tek faktörlü yapısının varyansının %68'ini açıkladığı sonucu elde edilmiştir. Geliştirilen ölçeğin yapısı aşağıda sunulmuştur.

Şekil 1 incelendiğinde beş maddeden oluşan ölçeğin "Çocuğumun beslenmesinde Ahilik kurallarına uyarım." maddesi ile "Çocuğumun giyim kuşamını belirlerken Ahilik kurallarına uyarım." maddesi arasında kovaryans olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Anne-Çocuk Ahilik İlişkisi Path Diyagram Sonuçları

Ölçek uyum değerlerinin kontrolü amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)'ne başvurulmuştur. Literatürde en çok başvurulan uyum iyiliği değerlerinden CFI, NFI, GFI, RMSEA, TLI kontrol edilmiştir. DFA uyum endeks analizi sonuçlarına göre CFI (1.0), Ki kare/Sd (7.77/4=1.94), RMSEA değeri (.049), TLI değeri (.99), NFI değeri (.99) ve GFI değeri ise (.99) olarak tespit edilmiştir.

AÇAIÖ'nin güvenilirliğini test etmek için Cronbach's Alpha (α) ve McDonald's Omega (ω) hesaplandı. Cronbach Alpha iç tutarlık değeri, ölçme aracına yönelik güvenirliğin belirlenmesinde kullanılır. Analiz sonucuna göre ölçme aracına ait değerler, 0.913 olarak tespit edilmiştir. İç tutarlılık değeri 0.60-0.80

arası değerler “oldukça güvenilir”, 0.81 ve üstü değerler “mükemmel” olarak kabul edilmektedir (Özdamar, 2004). McDonald's Omega (ω) değerleri ise $\omega_1=.894$, $\omega_2=.894$, $\omega_3=.896$ olarak belirlendi. Ayrıca AVE değeri (.727) hesaplanmıştır. Geçerlilik ve güvenilirlik analizi sonuçlarına göre AÇAIÖ'nin tek boyutlu geçerli ve güvenilirliği sağladığı ve bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir (Şekil 1).

1.2.2.Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar; sayı-yüzde dağılımı, aritmetik ortalama, Jamovi ve IBM Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25 veri analizi yöntemleri (Etki büyüklüğü analizi, Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA), Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), ANOVA, Ki-kare, PostHoc) kullanılmıştır. Yapılan analizlerde $p<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir (Altunışık, vd., 2012; Marjorie, 1997). Çalışmaya katılan kadınların sosyo demografik özelliklerine ait bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Kadınların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları (n=396)

Sosyo Demografik Özellikler	Kategoriler	n	%	Sosyo Demografik Özellikler	Kategoriler	n	%
Yaş	18-25	15	3.8	Meslek Grubu	Eğitim Grubu	67	16.9
	26-33	90	22.7		Sağlık Grubu	34	8.6
	34-41	99	25.0		Esnaf Grubu	18	4.5
	42-49	101	25.5		Diğer	41	10.4
	50 ve üstü	91	23		Çalışmayanlar	236	59.6
Toplam Çocuk Sayısı	1	98	24.7	Eş Meslek Grubu	Eğitim Grubu	86	21.7
	2	153	38.6		Sağlık Grubu	34	8.6
	3	100	25.3		Esnaf Grubu	108	27.3
	4	30	7.6		Diğer	140	35.4
	5	15	3.5		Çalışmayanlar	27	7.0
Çalışma Durumu	Evet	160	40.4	Eş Çalışma Durumu	Evet	369	93.2
	Hayır	236	59.6		Hayır	27	6.8
Öğrenim Durumu	Okur-yazar	17	4.3	Eş Öğrenim Durumu	Okur-yazar	12	3.0
	İlköğretim	90	22.7		İlköğretim	66	16.7
	Lise	133	33.6		Lise	127	32.1
	Üniversite	136	34.3		Üniversite	163	41.2
	Lisansüstü	20	5.1		Lisansüstü	28	7.1

2. Bulgular:

Kadınların çalışma durumları ile Tablo 2’de verilen ikili kategorik sorular arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacı ile ki kare analizi yapılmıştır. Değişkenler arasında ($\chi^2(1)=21.557$, $\chi^2(1)=6.312$, $\chi^2(1)=6.894$, $\chi^2(1)=8.688$, $\chi^2(1)=4.032$, $\chi^2(1)=30.992$, $\chi^2(1)=14.006$, $\chi^2(1)=9.629$, $\chi^2(1)=13.577$, $\chi^2(1)=16,096$, $\chi^2(1)=22.701$, $\chi^2(1)=64.759$, $\chi^2(1)=34.559$, $\chi^2(1)=19.933$, $\chi^2(1)=14.653$, $\chi^2(1)=26.727$, $\chi^2(1)=17.177$, $p<.05$) anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Çalışma ve Ahiliği Duyma Durumu ile İlgili Ki Kare Analizleri (n=396)

		Çalışma Durumu		χ^2	SD	p	Ahiliği Duyma Durumu		χ^2	SD	p
		Evet	Hayır				Evet	Hayır			
Ahiliği duyduunuz mu?	Evet	158	200	21.557 ^a	1	.000*	Evet	-	-	-	-
	Hayır	2	36				Hayır	-			
Ahilik bilgisi sosyal hayatınızı etkiler mi?	Evet	107	128	6.312 ^a	1	.012*	Evet	224	16,096 ^a	1	.000*
	Hayır	53	108				Hayır	134			
Ahilik eğitim olarak uygulanmalı mıdır?	Evet	130	164	6.894 ^a	1	.009*	Evet	278	22.701 ^a	1	.000*
	Hayır	30	72				Hayır	80			

Ahilikte kültürel değer var mıdır?	Evet	150	198	8.688 ^a	1	.003*	Evet	330	18	64.759 ^a	1	.000*
	Hayır	10	38				Hayır	28	20			
Ahilikte İslami değer var mıdır?	Evet	141	190	4.032 ^a	1	.045*	Evet	312	19	34.559 ^a	1	.000*
	Hayır	19	46				Hayır	46	19			
Bâciyan-ı Rum' u duyduunuz mu?	Evet	83	58	30.992 ^a	1	.000*	Evet	140	1	19.933 ^a	1	.000*
	Hayır	77	178				Hayır	218	37			
Ahilik kuralları yaşamınızla uyumlu mu?	Evet	75	88	14.066 ^a	1	.000*	Evet	219	11	14.653 ^a	1	.000*
	Hayır	85	148				Hayır	139	27			
Ahilik çevrenizle olan iletişimde etkili midir?	Evet	111	127	9.629 ^a	1	.002*	Evet	230	8	26.727 ^a	1	.000*
	Hayır	49	109				Hayır	127	30			
Ahilik dünya görüşünüzle uyuyor mu?	Evet	124	141	13.577 ^a	1	.000*	Evet	251	14	17.177 ^a	1	.000*
	Hayır	36	95				Hayır	107	24			

χ^2 : Ki kare, SD: Serbestlik Değer, $p < 0.05$

Kadınların Ahiliğin kültürel ve İslami değerler ile Tablo 3'te verilen ikili kategorik sorular arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacı ile ki kare analizi yapılmıştır. Değişkenler arasında ($\chi^2(1)=26.771$, $\chi^2(1)=24.305$, $\chi^2(1)=28.015$, $\chi^2(1)=27.740$, $\chi^2(1)=24.832$, $\chi^2(1)=52.404$, $\chi^2(1)=18.410$, $\chi^2(1)=21.335$, $\chi^2(1)=35.113$, $\chi^2(1)=29.495$, $\chi^2(1)=25.051$, $\chi^2(1)=34.932$, $p < .01$) anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Ahiliğin Kültürel ve İslami Değerler ile İlgili Ki Kare Analizleri (n=396)

	Ahiliğin Kültürel Değerler Var mıdır?			χ^2	SD	p	Ahilik İslami Değerler Var mıdır?			χ^2	SD	p
	Evet	Hayır					Evet	Hayır				
Bâciyan-ı Rum' u duyduunuz mu?	Evet	140	1	26.771 ^a	1	.000*	Evet	133	8	18.410 ^a	1	.000*
	Hayır	208	47				Hayır	198	57			
Ahilik ile ilgili eğitim almak ister misiniz?	Evet	159	4	24.305 ^a	1	.000*	Evet	153	10	21.335 ^a	1	.000*
	Hayır	189	44				Hayır	178	55			
Ahiliğin etkilerini hayatınızda hissediyor musunuz?	Evet	232	13	28.015 ^a	1	.000*	Evet	226	19	35.113 ^a	1	.000*
	Hayır	116	34				Hayır	105	46			
Ahilik kuralları yaşamınızla uyumlu mu?	Evet	219	11	27.740 ^a	1	.000*	Evet	212	18	29.495 ^a	1	.000*
	Hayır	129	37				Hayır	119	47			
Ahilik çevrenizle olan iletişimde etkili midir?	Evet	225	13	24.832 ^a	1	.000*	Evet	217	21	25.051 ^a	1	.000*
	Hayır	123	35				Hayır	114	44			
Ahilik dünya görüşünüzle uyuyor mu?	Evet	225	10	52.404 ^a	1	.000*	Evet	242	23	34.932 ^a	1	.000*
	Hayır	93	38				Hayır	89	42			

χ^2 : Ki kare, SD: Serbestlik Değer, $p < 0.05$

Kadınların Ahiliğin bir eğitim modeli olarak uygulanması ve Ahilik ile ilgili eğitim isteme durumu ile Tablo 4'te verilen ikili kategorik sorular arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacı ile ki kare analizi yapılmıştır. Değişkenler arasında ($\chi^2(1)=76.854$, $\chi^2(1)=21.494$, $\chi^2(1)=55.781$, $\chi^2(1)=41.127$, $\chi^2(1)=59.936$, $\chi^2(1)=50.568$, $\chi^2(1)=106.520$, $\chi^2(1)=25.786$, $\chi^2(1)=34.367$, $\chi^2(1)=36.657$, $\chi^2(1)=45.035$, $p < .01$) anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Ahiliğin Bir Eğitim Modeli Olarak Uygulanması ve Ahilik ile İlgili Eğitim Almak İsteme Durumu ile İlgili Ki Kare Analizleri (n=396)

		Ahiliğin Bir Eğitim Modeli Olarak Uygulanması		χ^2	SD	p
		Evet	Hayır			
Ahilikte İslami değer var mıdır?	Evet	274	57	76.854 ^a	1	.000*
	Hayır	20	45			
Bâciyan-ı Rum' u duyduunuz mu?	Evet	124	17	21.494 ^a	1	.000*
	Hayır	170	85			
	Evet	209	36	55.781 ^a	1	.000*

Ahilik ile ilgili eğitim almak istemisiniz?	Hayır	85	66			
Ahiliğin etkilerini hayatınızda hissediyor musunuz?	Evet	209	36	41.127 ^a	1	.000*
	Hayır	85	66			
Ahilik kuralları yaşamınızla uyumlu mu?	Evet	204	26	59.936 ^a	1	.000*
	Hayır	90	76			
Ahilik çevrenizle olan iletişimde etkili midir?	Evet	207	31	50.568 ^a	1	.000*
	Hayır	87	71			
Ahilik dünya görüşünüzle uyuyor mu?	Evet	239	26	106.520 ^a	1	.000*
	Hayır	55	76			
		Ahilik ile İlgili Eğitim Almak İster Misiniz?				
		Evet	Hayır			
Ahiliğin etkilerini hayatınızda hissediyor musunuz?	Evet	125	120	25.786 ^a	1	.000*
	Hayır	38	113			
Ahilik kuralları yaşamınızla uyumlu mu?	Evet	123	107	34.367 ^a	1	.000*
	Hayır	40	126			
Ahilik çevrenizle olan iletişimde etkili midir?	Evet	127	111	36.657 ^a	1	.000*
	Hayır	36	122			
Ahilik dünya görüşünüzle uyuyor mu?	Evet	140	125	45.035 ^a	1	.000*
	Hayır	23	108			

χ^2 : Ki kare, SD: Serbestlik Değer, $p < 0.05$

Kadınların Ahilik bilgilerinin sosyal hayata etkisi ve Bacıyân-ı Rum'u duyma durumu ile Tablo 5'te verilen ikili kategorik sorular arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacıyla ki kare analizi yapılmıştır. Değişkenler arasında ($\chi^2(1)=108.531$, $\chi^2(1)=41.232$, $\chi^2(1)=42.392$, $\chi^2(1)=24.837$, $\chi^2(1)=25.456$, $\chi^2(1)=41.566$, $\chi^2(1)=63.754$, $\chi^2(1)=76.126$, $\chi^2(1)=57.060$, $\chi^2(1)=21.935$, $\chi^2(1)=13.122$, $\chi^2(1)=20.151$, $\chi^2(1)=24.844$, $\chi^2(1)=21.149$, $p < .01$) anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Ahilik Bilgilerinin Sosyal Hayata Etkisi ve Bacıyân-ı Rum'u Duyma Durumu ile İlgili Ki Kare Analizleri (n=396)

		Ahilik Bilgilerinin Sosyal Hayata Etkisi		χ^2	SD	p
		Evet	Hayır			
Ahilik eğitim olarak uygulanmalı mıdır?	Evet	219	75	108.531 ^a	1	.000*
	Hayır	16	86			
Ahilikte kültürel değer var mıdır?	Evet	227	121	41.232 ^a	1	.000*
	Hayır	8	40			
Ahilikte İslami değer var mıdır?	Evet	220	111	42.392 ^a	1	.000*
	Hayır	15	50			
Bacıyân-ı Rum'u duydunuz mu?	Evet	107	34	24.837 ^a	1	.000*
	Hayır	128	127			
Ahilik ile ilgili eğitim almak istemisiniz?	Evet	121	42	25.456 ^a	1	.000*
	Hayır	114	119			
Ahiliğin etkilerini hayatınızda hissediyor musunuz?	Evet	176	69	41.566 ^a	1	.000*
	Hayır	59	92			
Ahilik kuralları yaşamınızla uyumlu mu?	Evet	175	55	63.754 ^a	1	.000*
	Hayır	60	106			
Ahilik çevrenizle olan iletişimde etkili midir?	Evet	183	55	76.126 ^a	1	.000*
	Hayır	52	106			
Ahilik dünya görüşünüzle uyuyor mu?	Evet	192	73	57.060 ^a	1	.000*
	Hayır	43	88			

		Bâcıyan-ı Rum'u Duydunuz Mu?				
		Evet	Hayır			
Ahilik ile ilgili eğitim almak ister misiniz?	Evet	80	83	21.935 ^a	1	.000*
	Hayır	61	172			
Ahiliğin etkilerini hayatınızda hissediyor musunuz?	Evet	104	141	13.122 ^a	1	.000*
	Hayır	37	114			
Ahilik kuralları yaşamınızla uyumlu mu?	Evet	103	127	20.151 ^a	1	.000*
	Hayır	38	128			
Ahilik çevrenizle olan iletişimde etkili midir?	Evet	108	130	24.844 ^a	1	.000*
	Hayır	33	125			
Ahilik dünya görüşünüzle uyuyor mu?	Evet	115	150	21.149 ^a	1	.000*
	Hayır	26	105			

χ^2 : Ki kare, SD: Serbestlik Değer, $p < 0.05$

Kadınların "Ahiliği Hayatında Hissetme Durumu, Yaşama Uygunluğu ve Çevre İlişkilerindeki Etkisi" ile Tablo 6'da verilen ikili kategorik sorular arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacı ile ki kare analizi yapılmıştır. "Ahiliği Hayatında Hissetme Durumu" ile değişkenler arasında ($\chi^2(1)=131.557$, $\chi^2(1)=124.221$, $\chi^2(1)=56.054$, $p < .01$) anlamlı ilişki belirlenmiştir. "Ahiliğin Yaşama Uygunluğu" ile değişkenler arasında ($\chi^2(1)=170.407$, $\chi^2(1)=108.335$, $p < .01$), "Ahiliğin Çevre İlişkilerindeki Etkisi" ile değişkenler arasında ($\chi^2(1)=117.655$, $p < .01$) arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Ahiliği Hayatında Hissetme Durumu, Yaşama Uygunluğu ve Çevre İlişkilerindeki Etkisi ile İlgili Ki Kare Analizleri (n=396)

		Ahiliğin etkilerini hayatınızda hissediyor musunuz?		χ^2	SD	p
		Evet	Hayır			
Ahilik kuralları yaşamınızla uyumlu mu?	Evet	197	33	131.557 ^a	1	.000*
	Hayır	48	118			
Ahilik çevrenizle olan iletişimde etkili midir?	Evet	200	38	124.221 ^a	1	.000*
	Hayır	45	113			
Ahilik dünya görüşünüzle uyuyor mu?	Evet	198	67	56.054 ^a	1	.000*
	Hayır	47	84			
		Ahilik kuralları yaşamınızla uyumlu mu?				
		Evet	Hayır			
Ahilik çevrenizle olan iletişimde etkili midir?	Evet	201	37	170.407 ^a	1	.000*
	Hayır	29	129			
Ahilik dünya görüşünüzle uyuyor mu?	Evet	202	63	108.335 ^a	1	.000*
	Hayır	28	103			
		Ahilik çevrenizle olan iletimde etkili midir?				
		Evet	Hayır			
Ahilik dünya görüşünüzle uyuyor mu?	Evet	209	56	117.655 ^a	1	.000*
	Hayır	29	102			

χ^2 : Ki kare, SD: Serbestlik Değer, $p < 0.05$

Tablo 7 incelendiğinde çalışmaya katılan kadınların anne-çocuk ilişkilerinde aldıkları toplam puanlar üzerinden yaş değişkeni, öğrenim durumu, eş öğrenim durumu ve eş meslek grubu ile normallik (+2,-2) ve homojenlik analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre normal dağılım gösterdikleri ve homojen oldukları tespit edilmiştir. Tablodaki her bir değişken ile anne-çocuk Ahilik ilişkisi arasında yapılan ANOVA analizinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Hangi değişkenler arasında ilişkinin

olduğunun belirlenmesi amacı PostHoc Scheffe anlamlılık analizi yapılmıştır. Kadınların yaş gruplarına göre bakıldığında gruplar arası farkın anlamlı olduğu ve bu farkın 3-1 ikili grubun 1. grubun lehine anlamlı olduğu görülmüştür. Kadınların öğrenim durumlarına göre değerlendirildiğinde 4-1 ikili gruplar arasında anlamlılık 1. grup lehinedir. Eş öğrenim durumu dikkate alındığında 3-2 grupları arasında anlamlılık 2. grubun, eş meslek grupları arasında 3-1 grupları arasında anlamlılık ise 1. grubun lehine olduğu belirlenmiştir. Etki büyüklükleri Cohen, 1988'e göre tespit edilmiştir. Bu değişkenlerden yaş değişkeni ile anne-çocuk Ahilik ilişkisi dikkate alındığında 42-49 ile 18-33 yaş arasında büyük bir etki olduğu görülmüştür. Öğrenim durumu değişkeni ile anne-çocuk Ahilik ilişkisi arasında ise lisansüstü mezunu ile ilköğretim ve altı arasında orta düzeyde etkinin olduğu görülmüştür. Eş öğrenim durumu ile anne-çocuk Ahilik ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda üniversite mezunu ile lise mezunu arasında yüksek düzeyde olduğu, eş meslek grubu ile anne-çocuk Ahilik ilişkisi arasında ise lisansüstü mezunu ile lise mezunu arasında büyük bir etki, esnaf grubu ve diğer meslek grupları ile eğitim grubu arasında yüksek düzeyde etkinin olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Anne-Çocuk Ahilik ilişkisinin değişkenlere göre ANOVA analizi sonuçları (n=396)

Ölçek	Yaş Kategorileri	N	Ort.	ss	f	P	Anlamlılık
AÇAIÖ	18-33 (1)	105	3.34	0.95	3.362	.001*	3-1
	34-41 (2)	99	2.96	0.90			
	42-49 (3)	101	2.77	0.96			
	50 ve Üstü (4)	91	2.82	0.96			
Ölçek	Öğrenim Durumu Kategorileri	N	Ort.	ss	f	P	Anlamlılık
AÇAIÖ	İlköğretim ve altı (1)	107	3.27	1.03	4.176	.003*	4-1
	Lise (2)	133	3.05	0.93			
	Üniversite (3)	136	2.75	0.99			
	Lisansüstü (4)	20	2.60	0.95			
Ölçek	Eş Öğrenim Durumu Kategorileri	N	Ort.	ss	f	P	Anlamlılık
AÇAIÖ	İlköğretim ve altı (1)	78	2.99	1.18	4.276	.002*	3-2
	Lise (2)	127	3.12	0.98			
	Üniversite (3)	163	2.85	0.92			
	Lisansüstü (4)	28	2.93	0.97			
Ölçek	Eş Meslek Kategorileri	N	Ort.	ss	f	P	Anlamlılık
AÇAIÖ	Eğitim Grubu (1)	86	2.47	0.87	8.826	.000*	3-1
	Sağlık Grubu (2)	34	2.83	0.93			
	Esnaf Grubu (3)	108	3.13	0.98			
	Diğer (4)	140	3.03	0.98			

p<0.05

3. Tartışma:

Bu çalışma 2023 yılında Kırşehir ilindeki kadınlarda Ahilik bilgi durumu ve anne-çocuk denkleminde ahilik yansımalarının tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Kırşehir ilinde bulunan kadınların Ahilik bilgi durumlarının tespit edilmesi, anne-çocuk ilişkileri ve çocuk yetiştirmede Ahilik kültür ve medeniyetinin temel değerlerinin etkisinin olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Alanda "Ahilik" ile ilgili anne ve çocuk üzerine yapılan başka bir çalışma bulunmamaktadır. Bundan dolayı yapılan bu çalışma alana yönelik ilk çalışma olup aynı zamanda anne-çocuk ilişkisini ölçen ilk ölçektir.

Yapılan çalışmada, annelerde Ahilik bilgi durumları ve anne-çocuk denkleminde Ahilik yansımaları ile ilgili sonuçlara göre kadınların yaş verilerinde en fazla yaş grubunun 42-49 (f=101) olduğu, toplam çocuk sayısı bakımından 2 çocuk (f=153) sahibi annelerin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çalışma durumuna göre kadınların çoğunluğunun çalışma hayatında olmadığı (f=236) ve öğrenim durumlarına göre üniversite mezunlarının (f=136) yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte kadınların eşleri ile ilgili eş meslek grubunun (f=140) diğer iş kollarında çalıştığı, çalışma durumları açısından

çoğunluğun bir meslek sahibi olduğu (f=369) ve öğrenim durumları açısından üniversite mezunu eşlerin (f=163) daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

AÇAIÖ ile yaş arasında yapılan analize göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. Annelerden 18-33 yaş aralığında bulunanlar çocuk yetiştirirken, giyim kuşamında, beslenmesinde, eğitim sürecinde ve çocuğa örnek olabilecek davranışlarında diğer yaş gruplarına göre daha fazla Ahilik ilkelerine/kurallarına uydukları anlaşılmaktadır. Yaş ilerledikçe ölçek ortalaması düştüğü için annelerde Ahilik bilincinin azaldığı söylenebilir. Bu grupta yer alan annelerin farklı platformlardan (okul, seminer, kurs, sosyal medya vb.) öğrendikleri Ahilik kavramını yaşamları ile özdeşleştirerek ileri yaşlardaki annelere göre Ahilik ilkelerini daha çok benimseyip çocuk yetiştirmede kullandıkları düşünülmektedir.

Çalışmada AÇAIÖ ile annelerin öğrenim düzeyleri arasında yapılan analiz sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Farklılaşmanın lisansüstü öğrenim düzeyi olan anneleri ile ilköğretim ve altı öğrenim düzeyine sahip anneler arasında ve lisansüstü öğrenim düzeyine sahip annelerin ilköğretim ve altı öğrenim sahip olan annelere göre etki büyüklüğünün yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan analizlere göre eğitim düzeyi yüksek olan annelerin çocukları üzerinde Ahilik kültürü ve medeniyeti etkisinin daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumda annelerin eğitim süreçlerinde Ahilik ile ilgili bilgilere ulaşmalarının seminerler, dersler ve bireysel kazanımlar gibi çeşitlilik göstereceği ve edindiği bilgiler doğrultusunda çocuklarını yetiştirirken Ahiliğin etkilerini yansıttığı düşünülebilir.

Yapılan çalışmada annelerin eş öğrenim durumları ile AÇAIÖ arasındaki farklılaşmaya bakıldığında üniversite eğitim düzeyine sahip eşlerin lise düzeyinde öğrenim durumuna sahip olanlara göre yüksek düzeyde etki büyüklüğünün olduğu görülmektedir. Eş meslek grubu ile AÇAIÖ ilişkisi arasında yapılan analiz sonuçlarına göre esnaf grubu ile eğitim grubu arasında yüksek etki büyüklüğünde anlamlı bir farklılaşmanın var olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmada kadınların çalışma durumları ile değişkenler arasında yapılan ki kare analizine göre anne çalışma durumu ile ahilik duyma durumları ile anlamlı ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Kadınların Ahilik ile ilgili sahip olduğu bilgilerin sosyal hayatlarına etkileri ve Ahiliğin bir eğitim olarak uygulanması ile çalışma durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ahilikte kültürel ve İslami değerlerin var olup olmaması ile çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Kadınların Bacıyan-ı Rum Teşkilatı'nı duyma durumları ile Ahilik kurallarının yaşamlarıyla uyumlu olup olmadığının çalışma durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Çalışmanın yapıldığı il, Ahilik kültürü ile anılan ve bu kültürün her alanda yaşatıldığı bir bölgede yer almaktadır. İlde sosyal alanların hemen hemen tamamında Ahilik ile ilgili temel prensiplerin yer aldığı bilgilendirme yazıları bulunmaktadır. Ahilik birçok sosyal alana etki ederek günlük yaşamda kendini göstermesinden dolayı kültürel öge haline gelmiştir. Araştırma sonucunda Ahilikte kültürel değerlerin var olması ile çalışma durumu arasındaki anlamlı ilişkinin bu durum kaynaklı olduğu söylenebilir.

Çalışmadaki Ahilik kavramını duyan kadınların, Ahiliğin etkilerini sosyal hayatlarında hissettikleri, kültürel ve İslami değerleri de içine alan Ahilik kurallarını yaşamları ile uyumlu buldukları tespit edilmiştir. Ahilikte ahlâkın temeli olarak "Eline, diline, beline sahip ol" ifadesi kullanılmaktadır. Eline sahip olmaktan; başkasına ait olan mala dokunmamak, diline sahip olmaktan; yalan söylememek ve tatlı dilli olmak, beline sahip olmaktan; iffet sahibi olmak kastedilmektedir (Duman, 2012). İslami ve ahlaki değerler her bireyin yaşantısında da önem arz etmektedir. Bireyler bu değerlerin hem çevre ile olan etkileşiminde etkili olduğunu hem de dünya görüşleriyle uyumlu olduğunu belirtmeleri ahlaki temelle ilişkilendirilebilir. Ahilikte bireyin sadece kendisine değil, çevresindeki diğer insanlara da faydalı olma, kendi dışındaki diğer canlıların da yaşama haklarının olduğu anlayışı bulunmaktadır.

Bacıyan-ı Rum Teşkilatı'nı duyan kadınların Ahilik ile ilgili eğitim alma isteklerinin duymayanlardan fazla olması, teşkilatın Ahiliğe yönelik bağıni öğrenme isteklerinden kaynaklı olabilir. Ahiliğin kadın kolları

gibi faaliyet gösteren bu teşkilat, verdikleri eğitimlerle kadınlara genç kızlara çocuk yetiştirme, misafir ağırlama, kadınlara iş bulma, dokumacılık gibi konularda beceri kazandırılmıştır. Günümüz kadınları dönem farklılığı dikkate alınarak bu tür eğitimlere katılmaktadırlar. Ahilik kültürünün devamlılığında kadınlar edindikleri güncel bilgileri Ahilik kültürü ile harmanlayıp iş, sosyal ve aile yaşantılarına yansımaları yarar sağlayabilir.

Sonuç:

Araştırma sonucuna göre Kırşehir ilinde yaşayan kadınların çoğunluğu Ahilik ve Ahilik ile ilgili değerler hakkında bilgi sahibi oldukları sonucuna varıldı. Genç yaştaki annelerde anne-çocuk ilişkilerinde Ahilik etkisinin daha fazla görüldüğü belirlendi. Ayrıca anne çocuk ahilik ilişkisi soruları ile ilgili yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda 5 sorudan oluşan tek faktörlü Anne Çocuk Ahilik İlişkisi Ölçeği elde edilmiştir. Geçerlilik ve güvenilirlik analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek boyutlu geçerli ve güvenilirliği sağladığı ve bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir. Ahilik kültüründe insan bütün yönleriyle ele alınarak eğitimler verilmiş ve bireysel gelişimlerine katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda verilen kültürel ve ahlaki değer eğitimleri sosyal hayatın oluşumu, düzenlenmesi ve toplumun kültürel gelişiminde önemli bir unsur olmuştur. Bu özelliği ile Ahilik kültürü toplumun vazgeçilmez haline gelmiştir. Buradan hareketle Ahilik ilkeleri ve değerlerinin öğretilmesi, uygulanması ve devamının sağlanması karşılaşılan ve meydana gelen pek çok problemin çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazar / yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını veya varsa bu çıkar çatışmasının nasıl oluştuğuna ve çözüleceğine ilişkin beyanlar ile yazar katkısı beyan formları makale süreç dosyalarına ıslak imzalı olarak eklenmiştir.

Etik Kurul İzni: “Kadınlarda Ahilik Bilgi Durumu ve Anne-Çocuk Denkleminde Ahilik Yansımaları” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Araştırma öncesi Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından 2023/09/12 karar no’lu etik kurul izni alınmıştır.

Finansal Destek: Finansal destek bulunmamaktadır.

Teşekkür: Teşekkür edilecek kişi veya kurum bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA:

- Abay Alyüz, S.B. (2022). Ahilik ve Bacıyan-ı Rum ile sosyal hizmetin temel fonksiyonları açısından karşılaştırılması. *Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(10), 39-51.
- Bayram, M. (2008). Fatma Bacı ve Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacıları Teşkilatı). *Nüve Kültür Merkezi Yayınları*. 3, 62-63.
- Acar, G. (2009). *Tarikatlarda kadının konumuna sosyolojik bir bakış (Mevlevilik ve Bektaşilik açısından bir değerlendirme)*, Yüksek lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Sivas.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı, *Sakarya Yayıncılık*. Sakarya.

- Ayre, C. ve Scally A.J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 47(1), 79-86.
- Bakır, S. (2014). Bir eğitim kurumu olarak Ahilik ve Hülya Taş'ın "Günümüz Bursa esnafında Ahilik kültüründen izler" adlı eseri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 3(1), 406-415.
- Barkan, Ö.L. (1942). Osmanlı İmparatorluğunda bir iskân ve kolonizasyon metodu olarak vakıflar ve temlikler I: İstilâ devirlerinin kolonizatör Türk Dervişleri ve Zâviyeler. *Vakıflar Dergisi*, 2, 279-386.
- Çağatay, N. (1974). Bir Türk Kurumu olan Ahilik. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*.
- Çoban, M. (2018). Değerler eğitimi ve Ahilik ilkeleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 87-102.
- Döğüş, S. (2015). Kadın Alplardan Bacıyân-ı Rum'a (Anadolu Bacıları Teşkilatı); Türklere kadının siyasi ve sosyal mevkii. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 127-150.
- Duman, T. (2012). II. Uluslararası Ahilik Sempozyumu Bildiriler I. Cilt, Ahi Evran Üniversitesi Ahilik Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Kırşehir.
- Durak, Y.İ. ve Yücel, D.A. (2010). Ahiliğin sosyo-ekonomik etkileri ve günümüze yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 151-168.
- Kalaycı, Ş. (2016). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. *Asil Yayın Dağıtım*. Ankara.
- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. *Nobel Yayınları*. Ankara.
- Karasar, N. (2014). Bilimsel araştırma yöntemi. (26.baskı). *Ankara Nobel Yayınevi*. Ankara.
- Kart, M. ve Çalışkan, N. (2019). Ahilik ve iletişim: Nitel bir çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 93-111.
- Köken, A.H. ve Örnek Büken, N. (2018). XIII. Yüzyılda güçlü bir toplumun gelişmesine katkı sunan Fatma Bacı ve dünyanın ilk kadın örgütlerinden: Bacıyân-ı Rûm (Anadolu Bacılar Teşkilatı). *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 8(2), 113-119.
- Lawshe, C.H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575.
- Marjorie, A.P. (1997). Nonparametric statistic for health care research: Statistic for small samples and unusual distributions. *Sage Public*. London.
- Özdamar, K. (2016). Eğitim, sağlık ve davranış bilimlerinde ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi IBM SPSS, IBM AMOS ve MINITAB uygulamalı. *Nisan Kitabevi*. Eskişehir.
- Özlük, E. (2019). *Orta çağ İslam dünyasına iz bırakan müslüman kadınlar*, Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gazi Osmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tokat.
- Şemşek, V. (2020). Osmanlı döneminde kadının yeri üzerine. *International Journal of Social And Humanities Sciences*, 4(3), 191-200.
- Temizer, N. (2022). 19. yüzyılda batıda ve Osmanlı'da kadının sosyal ve ekonomik hayattaki yeri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 51-70.

Yeşil, R. ve Kart, M. (2018). Değer eğitimi modeli olarak ahilik. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 161-177.

Yeşil, R. ve Kart, M. (2019). Müslüman Türk medeniyeti inşasında bir sivil toplum kuruluşu olarak Ahilik. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3): 2462-2483

Yeşil, R., Kart, M. ve Aslandelen, M. (2020). Ahilik ve değer eğitimi modeli "Adem". *Çizgi Kitabevi*.

EXTENDED SUMMARY:

Purpose: The importance of transferring the Akhi culture to future generations becomes more prominent in today's conditions. Mothers are an important factor in transmitting this culture and educating children. It is important to determine to what extent mothers know the Akhi culture and to what extent it is effective in transferring cultural elements to their children and in the child upbringing process. In this research, it was aimed to determine the knowledge level of Akhi order of women in Kırşehir province and to determine whether the basic values of Akhi culture and civilization have an effect on mother-child relations and child raising. There is no other study in the field on mother and child related to "Akhism" from this aspect and to this extent. Therefore, the study produced the first scale and first study results for the field.

Method of the Study: The population of the research consisted of women aged 18 and over who had at least one child in Kırşehir. Since the population is unknown, the number of samples of 385 was calculated by using the upper limit in the sampling calculation of unknown population. Considering the possibility of data loss, 396 women were included in the study for the sample. Data Collection Form with 27 questions was used as a data collection tool in the research. Lawshe technique was used for content/construct validity of the data collection form. For the form, 12 expert opinions from faculty members working at Kırşehir Ahi Evran University were consulted. Field experts; It consists of 12 faculty members who have previously taught Ahilik courses and are currently conducting them. According to the expert evaluation result, the content validity of the data collection form was statistically significant; It was concluded that the 27 items in the form were understandable and valid in terms of scope. In addition, the validity and reliability analysis of the five-question Mother-Child Akhism Relationship Scale, which constitutes the fourth part of the survey form, was conducted. According to the results of validity and reliability analysis, it was determined that the scale provides unidimensional validity and reliability and is a measurement tool. Descriptive statistical methods in statistical analysis of data; number-percentage distribution, arithmetic mean, Jamovi and IBM Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25 data analysis methods (Effect size analysis, Confirmatory Factor Analysis (CFA), Exploratory Factor Analysis (EFA), ANOVA, Chi-square, PostHoc) used. In the analyses, $p < 0.05$ was considered statistically significant.

Results: In the findings of the study, according to the results regarding the knowledge of Akhi in mothers and the reflection of Akhi in the mother-child equation, the highest age group in women's age data is 42-49 ($f = 101$), and in terms of the total number of children, mothers with 2 children ($f = 153$) are more likely to have children. It was determined that . According to employment status, it was determined that the majority of women were not in working life ($f = 236$) and according to their education level, the number of university graduates was high ($f = 136$). Women's ability to work, to hear about the Akhism, to hear about Bâciyan-ı Rum, to have cultural and Islamic values of the Akhism, to apply the Akhism as an educational model, to want to receive education about the Akhism, the impact of the knowledge of the Akhism on social life, to feel the effects of the Akhism in their lives, to have the rules of the Akhism compatible with their lives. Chi-square analysis was conducted to determine whether there was a significant relationship between the binary categorical questions and the effectiveness of the Akhism in communicating with its circles. As a result of the chi-square analysis, it was determined that there was a significant relationship between the variables. Normality (+2,-2) and homogeneity analysis was performed on the total scores of the women participating in the study in their mother-child relationships, with age variables, education level, spouse education status and spouse occupation group. According to the analysis results, it was determined that they were normally distributed and homogeneous. It was determined that there was a significant difference in the ANOVA analysis between all variables and the mother-child Ahi relationship ($p < 0.05$). PostHoc Scheffe significance analysis was performed to determine which variables had a relationship.

Recommendations: In the Akhism culture, all aspects of human beings are considered, training is provided and efforts are made to contribute to their individual development. In this context, cultural and moral value education has become an important element in the formation and organization of social life and the cultural development of society. Based on this, it is thought that teaching, implementing and maintaining the Akhi principles and values can contribute to the solution of many problems encountered and occurring.

Originality Value: There is no other research on mother and child related to Akhism in the area. Therefore, this study is the first study in this area and it is also the first scale to measure the mother-child relationship.